

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 341/2018-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. júla 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], zastúpeného advokátskou kanceláriou BORLOKOVA & ASSOCIATES s. r. o., Jakubovo námestie 19, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Ľudmila Borloková, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 211/2013 v spojení s postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 CoP 372/2017-390 zo 6. februára 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. mája 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 211/2013 v spojení s postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 372/2017-390 zo 6. februára 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

2. Sťažovateľ platil výživné na svoje dve maloleté deti (určené vo výške 500 € na každé maloleté dieťa) na základe rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co 164/2012-271 z 9. apríla 2013.

Sťažovateľ podal 11. septembra 2013 návrh na zníženie výživného, ktorý okresný súd rozsudkom č. k. 13 P 211/2013-357 z 25. apríla 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zamietol.

3. Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie. Krajský súd napadnutým rozsudkom zmenil rozsudok okresného súdu v časti zníženia výživného tak, že vyživovaciu povinnosť sťažovateľa určil na sumu 350 € na maloletú dcéru a na sumu 300 € na maloletého syna, vo zvyšnej časti rozsudok okresného súdu potvrdil.

4. Sťažovateľ vo vzťahu k porušeniu jeho základných práv napadnutým rozsudkom uviedol: „Súd návrh na zníženie vyživovacej povinnosti od 1.8.2012, teda aj dátumu zmeny pomerov, ktoré Sťažovateľ nezapríčinil, bez akéhokoľvek odôvodnenia zamietol a svoje rozhodnutie v bode 9 Napadnutého rozhodnutia týkajúce sa zmeny pomerov od 01.05.2013 a nie od 1.8.2012 žiadnym spôsobom neodôvodnil.

Napriek rozsiahlej argumentácii Sťažovateľa uvedeného v jeho návrhu na zníženie výživného sa súd touto argumentáciou vôbec nezaoberal a zároveň ani žiadnym spôsobom neodôvodnil skutočnosť, prečo znížil vyživovaciu povinnosť otca na danú čiastku (350 EUR/mesiac/dieťa [REDACTED] a 300 EUR/mesiac/dieťa [REDACTED]) a ani žiadnym spôsobom neodôvodnil skutočnosť, na základe akých skutočností zamietol návrh Sťažovateľa plniť si vyživovaciu povinnosť spätne od 1.8.2012. Zároveň neskúmal, či si túto vyživovaciu povinnosť vo výške uloženej súdom bude vedieť Sťažovateľ plniť...

Sťažovateľ podal návrh na zníženie výživného v septembri 2013, pričom Napadnuté rozhodnutie bolo vydané dňa 16.02.2018. K meritórnemu rozhodnutiu vo veci teda došlo až po takmer 5 rokoch.

Súd vo výroku Napadnutého rozhodnutia vychádza z nesprávneho zistenia skutkového stavu a teda nesprávneho právneho posúdenia veci, čo malo za následok porušenie základného práva Sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy.

Súd vo veci zníženia výživného meritórne rozhodol s odstupom piatich rokov od začatia konania vo veci, čo vzhľadom na povahu veci Sťažovateľa, ktorá vyžadovala mimoriadnu starostlivosť, nie je možné považovať z ústavného hľadiska za akceptovateľné. V napadnutom konaní došlo postupom najmä Okresného súdu k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva Sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy.“

5. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol nálezom:

„I. Základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s právom na prerokovanie veci spravodlivo a bez zbytočných prietahov a právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. 11CoP/372/2017-390 zo dňa 16.02.2018 (správne má byť „zo dňa 6.02.2018“, pozn.) v spojení s konaním predchádzajúcim jeho vydaniu vedenom na Okresnom súde Bratislava IV č. k. 13/P/211/13-357 porušené boli.

II. Zrušuje sa Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 11CoP/372/2017-390 zo dňa 16.02.2018 (správne má byť „zo dňa 6.02.2018“, pozn.) a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie a rozhodovanie.

III. Sťažovateľovi sa priznáva finančné zadostučinenie...

IV. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť právnemu zástupcovi Sťažovateľa trovy konania...“

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

8. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

III.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vo vzťahu ku konaniu a rozsudku okresného súdu

9. Sťažnosť proti konaniu a rozsudku okresného súdu vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je potrebné odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu.

Ako to z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. Sťažovateľ právo podať odvolanie proti uzneseniu okresného súdu využil. Tým je zároveň v uvedenom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu

10. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou

medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. II. ÚS 18/2018, II. ÚS 742/2017, II. ÚS 706/2017, III. ÚS 53/2018, I. ÚS 115/02).

11. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (m. m. IV. ÚS 77/02).

12. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (m. m. I. ÚS 234/2014, II. ÚS 471/2017).

Ústavný súd pripomína, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania

(m. m. I. ÚS 241/07). Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (m. m. II. ÚS 302/2018, II. ÚS 294/2015, I. ÚS 117/05, III. ÚS 209/04).

Rovnako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pripomenul, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú. Článok 6 ods. 1 dohovoru však nemožno chápať tak, že vyžaduje podrobnú odpoveď na každý argument, pričom odvolací súd sa pri zamietnutí odvolania môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (García Ruiz proti Španielsku z 21. 1. 1999).

13. V podstatnej časti napadnutého rozsudku krajského súdu sa uvádza: „Odvolací súd preskúmal vec... a dospel k záveru, že odvolaniu matky nie je možné vyhovieť, odvolaniu otca je možné vyhovieť len čiastočne.

... porovnaním jeho pomerov od posledného rozhodovania o výživnom dosahoval otec príjem 5.329,51 eur sa zmenili pomery, pretože k 31.12.2011 otcovi skončil pracovný pomer s vyplatením odstupného 17.000 eur. Otec po ukončení pracovného pomeru bol v čase od 01.01.2012 do 31.07.2012 nezamestnaný a poberal dávky v nezamestnanosti vo výške 1.100 eur. Za uvedené obdobie, keď otec požadoval zníženie výživného od 01.08.2012, odvolací súd sa s uvedeným návrhom otca nestotožnil, pretože otec bol dostatočne zabezpečený jednak vyplatením odstupného a jednak dávkami v nezamestnanosti vo výške 1.100 eur, kedy tak, ako uvádza súd prvej inštancie, mal prednostne myslieť na to, že je povinný plniť si vyživovaciu povinnosť voči dvom maloletým deťom.

Námietky otca v odvolaní, ktoré sa týkajú vyplatenia odstupného a jeho použitia, vyhodnotil odvolací súd ako účelové, keď otec si v odvolaní sám protirečí, keď na jednej strane uvádza, že odstupné vo výške 13.000 eur netto použil ako kompenzáciu na stratu príjmu a na splátky stavebného úveru, ktorým financoval rekonštrukciu staršieho rodinného domu... Na druhej strane však uvádza, že je to starý rodinný dom na vidieku, ktorého hodnota je 11.000 eur, na jeho rekonštrukciu si zobral pôžičky, z ktorých sa snažil rodinný dom zrekonštruovať...

Aj keď pribudnutie vyživovacej povinnosti k maloletému dieťaťu samo o sebe nie je dôvodom na zníženie výživného, pretože každý rodič si musí uvedomiť, koľko detí je schopný

užiť, odvolací súd s prihliadnutím na znížený zárobok otca maloletých detí dospel k záveru, že od 01.05.2013 nastala zmena pomerov odôvodňujúca zníženie výživného...

Na iné námietky otca odvolací súd prihliadnuť nemohol, keďže tak, ako uvádza súd prvej inštancie, vyživovacia povinnosť je prvoradá povinnosť každého rodiča, túto si musí rodič plniť aj na úkor svojich osobných potrieb a za majetkovej situácie...

Návrh otca na určenie výživného na ním navrhnuté sumy je v rozpore so záujmom maloletých detí, ako aj skutočnosť, že otec doposiaľ výživné neplatí riadne a včas a znížil si svojvoľne platenie vyživovacej povinnosti na ním určenú sumu, jeho správanie je v príkrom rozpore so záujmom maloletých detí. “

14. Citovaná časť odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu obsahuje vecné, dôsledné a vyčerpávajúce vysporiadanie sa so všetkými skutočnosťami, ktoré boli rozhodné na ustálenie rozsahu vyživovacej povinnosti sťažovateľa.

Ústavný súd konštatuje, že odvolací súd ústavne akceptovateľným spôsobom aplikoval príslušné ustanovenia zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), podľa ktorých súd pri určení výživného predovšetkým prihliadne na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného, pričom na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie (§ 75 ods. 1 zákona o rodine).

Z odôvodnenia citovaného rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že majetkové pomery, schopnosti a možnosti sťažovateľa vzal do úvahy primeraným spôsobom.

15. Po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd uviedol a náležite ozrejmil dôvody, pre ktoré rozsudok okresného súdu zmenil v časti týkajúcej sa zníženia výživného, a toto rozhodnutie zároveň riadnym spôsobom odôvodnil. Konštatuje preto, že postup krajského súdu v napadnutom konaní nemožno považovať za taký, ktorým došlo k porušeniu sťažovateľom označeného

základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

16. Z obsahu napadnutého rozsudku krajského súdu možno vyvodit', že krajský súd sa námietkami sťažovateľa zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľ v tomto konaní dostal odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu. Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery citovaného rozsudku krajského súdu, ktoré sú v nevyhnutnej miere v potrebnom rozsahu odôvodnené a majú oporu vo vykonanom dokazovaní.

Ústavný súd konštatuje, že postup krajského súdu, ako aj závery obsiahnuté v napadnutom rozsudku nemožno kvalifikovať ako arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné vo vzťahu k sťažovateľom označeným právam podľa ústavy a dohovoru, a preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi namietaným porušením sťažovateľom označených práv a napadnutým rozsudkom krajského súdu.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

17. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namieta aj porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 P 211/2013 v spojení s postupom krajského súdu v konaní sp. zn. 11 CoP 372/2017. Okrem strohej rekapitulácie pojednávania okresného súdu a krajského súdu nijako neodôvodňuje tvrdené porušenie označeného práva.

18. Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie uvedeného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už označený všeobecný súd meritórne rozhodol pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (II. ÚS 184/06), a preto už k namietanému porušovaniu tohto práva nečinnosťou tohto orgánu verejnej moci v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu nemohlo dochádzať (m. m. II. ÚS 208/2018, II. ÚS 387/06).

19. Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného základného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou ESLP (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05).

20. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že rozsudok okresného súdu v spojení s napadnutým rozsudkom krajského súdu už nadobudol právoplatnosť 19. marca 2018.

21. Keďže sťažovateľ namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu a postupom krajského súdu sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. mája 2018, t. j. v čase, keď k porušovaniu označeného práva už nemohlo dochádzať a stav jeho právnej neistoty už nemohol trvať, ústavný súd sťažnosť v tejto časti v súlade s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

22. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia. Keďže ústavný súd sťažnosť sťažovateľa ako celok odmietol, o ďalších nárokoch v nej uplatnených nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2018